

speech characteristics of an internationally renowned politician gives an opportunity to examine the peculiarities of individual language use.

Key words: *idiolect, grammatical structure, emphasis, stylistic device, metaphor, emotional influence.*

УДК 811.14'06

Мойсієнко О.А., к.філол.н.
Салоніцький університет імені Аристотеля

АСОЦІАТИВНО-ОБРАЗНА КОГЕРЕНТНІСТЬ У ДИНАМІЧНІЙ СИСТЕМІ ОПОВІДАННЯ (на матеріалі грецьких і англійських текстів)

На матеріалі оповідань Паноса Карнезиса та Джуліана Барнса простежено структурно-композиційні й образно-сміслові особливості когерентних відношень у художньому тексті.

Ключові слова: *текст, когерентність, повтор, образ.*

Поняття *когерентності* в художньому тексті розглядають як текстотворчу категорію семантичної зв'язності [Halliday and Hasan 1976, 293] або як особливі "види зв'язку, що забезпечують континуум, тобто логічну послідовність (темпоральну і/чи просторову), взаємозалежність окремих повідомлень, фактів, дій тощо" [Гальперін 1981, 78]. Зауважимо, що І. Гальперін вживає термін *когезія* не лише на позначення категорії граматичної зв'язності, а як ширше поняття, що вбирає в себе особливості і граматичної, і смислової, і структурної зв'язності, що суголосне терміну- "парасольці" *когерентність* [Halliday and Hasan 1976, 4; Werth 1984, 60].

І. Гальперін пропонує розглядати логічні, асоціативні, образні, композиційно-структурні, стилістичні, ритміко-твірні види когезії (когерентності).

Оповідання – своєрідний ланцюг із ключових слів- та фраз-символів, поєднаних між собою певною асоціативною канвою, яка і визначає загальний тон твору і його головну ідею.

В оповіданні грецького письменника П. Карнезиса "*Ο θρύλος της Ατλαντίδος*" нас цікавитиме явище асоціативно-образної когерентності, що виконує важливу структурно-композиційну і художньо-естетичну функцію смислового коду твору.

Основним засобом вираження образної когерентності є дистантні лексико-асоціативні повтори, що створюють певну символічно-настрійову картину.

Ідея неминучої загибелі села, загубленого у просторі і часі, іронічно порівнюваного із Атлантидою, криється у самій назві твору, а потім іще раз ніби ненавмисно згадується одним із другорядних героїв у тексті оповідання: "...*Μέχρι τότε το χωριό σας θα έχει συναντήσει την τύχη της Ατλαντίδος*".

У самому зачині оповідання ("*Η σύσκεψη τελείωσε μ' ένα χτύπημα της γραθιάς του νομάρχη στο τραπέζι συνεδριάσεων. Η κρυστάλλινη καράφα αναποδογύρισε και τα κατακάθια του τσέρι χύθηκαν στη γυαλισμένη επιφάνεια...πριν το κόκκινο σαν αίμα ποτό κυλήσει προς τη γραβάτα κουλουριασμένη σαν φίδι ...*") такі негативно конотовані лексеми і вирази, як *τελείωσε μ' ένα χτύπημα της γραθιάς, αναποδογύρισε, κόκκινο σαν αίμα, φίδι*, символізують яесь недобре знамення, попередження про небезпеку. І на такому негативно забарвленому настроєвому тлі слова "*κρασί*" та "*κόκκινος*", супроводжувані порівнянням "*σαν αίμα*", отримують особливу значущість і посилюють загальну ідею загостреного неспокою. Похід селян до префекта з проханням про відміну будовання дамби біля їхнього села, що загрожує для селян переселенням на чужі неродючі землі, виявився невдалим: вино, розлите префектом на власну краватку, лише посилило його гнів і рішучість щодо їх якнайшвидшого переселення.

Образ пролитого червоного вина як символ трагедії, що насувається, набуває ще більшої сили при подальшому розгортанні оповідання. Селяни дізнаються від посланців про те, що їм все ж таки доведеться залишити село, і в розпачі вдаються до своїх поганських традицій – на знак загального великого горя почали лити вино на стіни своїх домівок: "*Σύντομα η πλατεία πλημμύρισε απ' τα δάκρυα.. Ο ήλιος έδνε όταν οι θρήνοι τελικά στέρεψαν. Τότε ήταν που τα σπίτια άρχισαν να αιμορραγούν. Απ' τα μπαλκόνια, τις βεράντες και τα περβάζια ένα κόκκινο υγρό κατακύλησε στους ασβεστομένους τοίχους σαν παλιά πληγή που είχε ξανανοιζει... Δεν ήταν αίμα φυσικά...Αλλά ήταν λίγο απ' το κρασί πριν χύσουν το υπόλοιπο πάνω στους τοίχους και δε σταμάτησαν μέχρι που ο σοβάς πήρε το χρώμα του αίματος. Επίσης, επειδή είχε αρχίσει να σουρουπώνει, όλο το χωριό φαινόταν σαν να είχε κατέβει στην Κόλαση*".

Образ розлитого вина на початку оповідання перетворюється за допомогою повторюваних слів *кров, вино, некло, затопити, слъози* на ширший образ, що все наполегливіше символізує неминучість трагедії. У подальшому метафорику кровавої повені заступає уже сам факт трагічної повені, що таки сталася: прорвана дамба затоплює село.

Слід зауважити, що ритмічна напруженість на початку твору (яскрава колірність, різкість рухів, запахів, звуків, що апелюють до всіх чуттів читача) з ходом оповіді ближче до кінцівки і відповідно до трагічної розв'язки змінюється на дещо спокійніший тон, незважаючи на напруженість реальної ситуації, оскільки на перший план уже виступає сама трагедія, яка не потребує додаткових ефектів.

Таким чином, залишаючи оповідь емоційно нейтральною у найдраматичніші моменти, автор відтягує центр уваги читача від самої гибелі села як найтрагічнішого факту, і тим самим дає можливість читачеві прийняти загибель села як щось неминуче, але по-кафкіанськи природне.

Спинимося також на оповіданні англійського письменника Дж. Барнса "East wind", де максимальна статичність і сірість пейзажу значною мірою визначає настрій твору, настрої головного героя: *"November, hard east wind, beach huts burnt to the ground, a strip of concrete, damp shingle, bits of bad weather, lots of no weather, had no feelings about beach huts, he'd moved here to have no weather in his life"*.

Ключовий образ спалених дерев'яних будиночків у вступному реченні (*The previous November, a row of wooden beach huts, their paintwork lifted and flaked by the hard east wind, had burnt to the ground*), повторюваний у тексті оповідання ще двічі (*No wonder they'd burnt down the beach huts... There used to be a row of beach huts blocking view. Then someone had burnt them down.*), не є визначальним елементом смислової зв'язності твору. Динаміку оповідання можна простежити завдяки текстовому обрамленню – комбінуванню початкових двох речень і їх варіативного повтору в останньому абзаці твору: *"The previous November, a row of wooden beach huts, their paintwork lifted and flaked by the hard east wind, had burnt to the ground... From a window table, he now looked out across a strip of concrete to damp shingle, a bored sky, and a lifeless sea. – Vernon looked out of the concrete strip and the shingle beach, as the grey sea and the grey sky beyond. The view was pretending that it had always been the same, for as long people had sat at this café window. Except that there used to be a row of beach huts blocking view."*

Домінантним словом-образом, що символізує рух і очікування на зміни, є слово *winter* у назві твору і повторюване ще не раз в оповіданні. Східний вітер у житті головного героя також асоціюватиметься з дівчиною зі Східної Німеччини, якій своєю появою і зникненням, подібно вітру, вдалося змінити і життя героя.

Замальовка пейзажу наприкінці оповідання, що дуже подібна до опису природи на початку твору, характеризується найбільшим

смысловим навантаженням. Герой, котрий так само, як і раніше, непорушно сидить за столиком у кафе і крізь вікно бачить ряд спалених пляжних будиночків, мокру гальку, сіре небо і сіре море. Але раніше він бачив *сумне* небо і *неживе* море. Насправді ж пейзаж не змінився, залишився таким самим, яким і був, однак змінився внутрішній стан героя. Заміна епітетики символізує зміни в житті героя, його здатність бачити справжній колір і неба, і моря, не навантажуючи себе депресивним поглядом на життя. Свідченням позитивного ставлення до ситуації може слугувати і речення "*Except that there used to be a row of beach huts blocking view*", яке виступає антитезою до "він не мав жодних почуттів до будиночків". Речення-персоніфікація *The view was pretending that it had always been the same* може бути спроектованим на стан внутрішніх змін самого героя.

Як свідчать розглядані приклади, категорія когерентності, виражена різними видами варіативно-образних повторів у оповіданнях Паноса Карнезіса та Джуліана Барнса, забезпечує єдність смислової і динамічної організації текстового континууму, хоч у кожному окремому випадку це досягається відповідно до авторського задуму, авторського бачення такої образно-сислової, динамічної єдності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Barnes Julian. East Wind. Pulse. – London, 2011. – P. 3–19.
2. Halliday M.A.K. and Hasan Ruqaiya. Cohesion in English. – London, 1976. – 374 p.
3. Werth Paul. Focus, Coherence and Emphasis. –London, 1984. – 293p.
4. Гальперин И. П. Текст как объект лингвистического исследования / И. П. Гальперин. – М. : Наука, 1981. – 140 с.
5. Карνέζης Πάνος. Ο θρύλος της Ατλαντίδος. Μικρές ατιμίες. – Αθήνα, 2003. – Σ. 333–348.

Стаття надійшла до редакції 20.04.13

Мойсиенко А.А., к.филол.н.

Салоникский университет имени Аристотеля

АССОЦИАТИВНО-ОБРАЗНАЯ КОГЕРЕНТНОСТЬ В ДИНАМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ РАССКАЗА (на материале греческих и английских текстов)

На материале рассказов Паноса Карнезиса и Джулиана Барнса прослеживаются структурно-композиционные и образно-смысловые особенности когерентных отношений в художественном тексте.

Ключевые слова: текст, когерентность, повтор, образ.

Moisienko O.A., Cand. of Philol. Sc.,
Aristotle University of Thessaloniki

**ASSOCIATIVE AND IMAGINATIVE COHERENCE
IN A DYNAMIC SYSTEM OF SHORT STORIES
(based on Greek and English texts)**

Structural, notional and imagery peculiarities of coherence in the literary text were studied on the base of short stories of Panos Karnezis and Julian Barnes.

Key words: *text, coherence, repetition, image.*

УДК 811.14'02'367.623'37-26

Мокривська М.Т., асист.,
факультет іноземних мов ЛНУ імені Івана Франка

**РЕАЛІЗАЦІЯ ОПОЗИЦІЇ "РАДІСНИЙ - СУМНИЙ"
У ДАВНЬОГРЕЦЬКОМУ РОМАНІ**

Розглянуто ад'єктивні одиниці, які реалізують опозицію "радісний – сумний" у давньогрецькому романі. Встановлено тематичні групи іменників, з якими вступають у синтагматичний зв'язок аналізовані лексеми, і семи, які вони актуалізують. Констатується факт, що досліджуванам прикметникам широка семантична сполучуваність не притаманна.

Ключові слова: *опозиція, прикметник, ад'єктивна одиниця, значення, сема, синтагматичний зв'язок.*

Тенденція досліджувати мову в зв'язку з людиною-мовцем стає все більш популярною на сучасному етапі розвитку лінгвістики. Мовець як суб'єкт будь-якого мовного явища з його ставленням до дійсності, мотивами, прагненнями стає визначальним компонентом при розгляді проблеми співвідношення мови і дійсності, мовної картини світу. Тому вивчення мовних явищ та їхнє функціонування на різних етапах розвитку мови в зв'язку з виявленням людського чинника комунікації є **актуальним**. Ще В. фон Гумбольдт трактував мову як антропологічне явище, невід'ємне від суб'єктивного світу та мислення людини, вважаючи, що вивчення мови "служує найвищої і загальній меті людського духу, меті пізнання людиною самої себе і свого ставлення до всього баченого і небаченого навколо себе" [Гумбольдт 1985, 283].